II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 26 päivänä lokakuuta 2004,

yrityskeskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi

(Asia COMP/M.3216 – Oracle/PeopleSoft)

(tiedoksiannettu numerolla K(2004) 4217)

(Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2005/621/EY)

Komissio teki 26 päivänä lokakuuta 2004 päätöksen sulautuma-asiassa yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/891 ([1]) ja erityisesti sen 8 artiklan 2 kohdan nojalla. Päätöksen koko teksti, josta on poistettu luottamukselliset tiedot, on saatavilla asian todistusvoimaisella kielellä ja komission työkielillä kilpailun pääosaston verkkosivuilla osoitteessa http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

(1) Komissio vastaanotti 14 päivänä lokakuuta 2003 asetuksen (ETY) N:o 4064/89 (jäljempänä 'sulautuma-asetus') 4 artiklan mukaisen ilmoituksen ehdotetusta yrityskeskittymästä, jolla yhdysvaltalainen yritys Oracle Corporation (jäljempänä 'Oracle') hankkii sulautuma-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun määräysvallan yhdysvaltalaisessa PeopleSoft Inc. -yrityksessä (jäljempänä 'PeopleSoft') julkisella tarjouksella.

(2) Komissio aloitti 17 päivänä marraskuuta 2003 sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen menettelyn. Tutkittuaan perusteellisesti yrityskeskittymän ja sen todennäköiset vaikutukset asiakkaisiin, kilpailijoihin ja muihin toimijoihin merkityksellisillä markkinoilla komissio lähetti 12 päivänä maaliskuuta 2003 Oraclelle väitetiedoksiannon sulautuma-asetuksen 18 artiklan nojalla. Väitetiedoksiannossa liiketoimen katsottiin olevan omiaan luomaan määräävän aseman, jonka seurauksena tehokas kilpailu estyisi olennaisesti yhteismarkkinoilla ja ETA-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla alueella. Brysselissä järjestettiin 31.3.–1.4.2004 suullinen kuulemistilaisuus.

(3) Komissio esitti kuulemistilaisuuden jälkeen 7 päivänä huhtikuuta 2004 Oraclelle sulautuma-asetuksen 11 artiklassa tarkoitetun tietopyynnön, jossa Oraclelta pyydettiin lisätietoja, jotta komissio voisi tehdä vahvempaan näyttöön perustuvan päätöksen. Koska Oracle ei ollut vastannut tietopyyntöön, komissio teki 14 päivänä huhtikuuta 2004 sulautuma-asetuksen 11 artiklan 5 kohdan nojalla päätöksen, joka keskeytti sulautuma-asetuksen 10 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädettyjen määräaikojen kulumisen kyseisestä päivämäärästä lähtien. Menettelyyn liittyvät määräajat alkoivat jälleen kulua 7 päivänä lokakuuta 2004 Oraclen vastattua komission tietopyyntöön.

(4) Yhdysvaltojen viranomaiset tutkivat liiketoimea samanaikaisesti komission kanssa. Asiaa koskeva oikeudenkäynti alkoi yhdysvaltalaisessa Pohjois-Kalifornian tuomioistuimessa (District Court of Northern California San Franciscossa) 7 päivänä kesäkuuta 2004 (jäljempänä 'Yhdysvalloissa järjestetty oikeudenkäynti'). District Court of Northern California antoi 9 päivänä syyskuuta 2004 tuomion, jossa se kieltäytyi antamasta liiketoimea koskevaa kieltomääräystä. Oikeudenkäynnin kuluessa julkistettiin monia kyseistä liiketointa koskevia asiakirjoja, jotka yritykset olivat toimittaneet tuomioistuimelle ja jotka asetettiin

([1]) EYVL L 395, 30.12.1989, s. 1. Asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1310/97 (EYVL L 180, 9.7.1997, s. 1).

(osittain) saataville Yhdysvaltain oikeusministeriön verkkosivustolle. Myös noin 30 todistajan oikeudenkäynnin aikana esittämiä lausuntoja koskevat pöytäkirjat on julkistettu. Komissio on sisällyttänyt päätökseensä osia Yhdysvalloissa järjestetyssä oikeudenkäynnissä esitetystä todistusaineistosta.

I **OSAPUOLET**

(5) Oracle on julkinen pörssiyhtiö, jonka kantaosakkeilla käydään kauppaa Nasdaq-teknologiapörssissä. Oracle harjoittaa yrityssovellusten, tietokanta- ja sovelluspalvelinohjelmistojen sekä niihin liittyvien palveluiden suunnittelua, kehittämistä, tuotantoa ja jakelua.

(6) PeopleSoft on julkinen pörssiyhtiö, jonka osakkeilla käydään kauppaa Nasdaq-teknologiapörssissä ja joka harjoittaa yrityssovellusten ja niihin liittyvien palveluiden suunnittelua, kehittämistä, tuotantoa ja jakelua. PeopleSoft hankki heinäkuussa 2003 määräysvallan yhdysvaltalaisessa J. D. Edwards -yrityksessä (jäljempänä 'JD Edwards'), joka harjoittaa myös sovellusohjelmistoihin liittyvää liiketoimintaa.

II **LIIKETOIMI**

(7) Ilmoitettu liiketoimi koskee PeopleSoftin lopuista osakkeista tehtyä julkista ostotarjousta. Oracle esitti julkisen ostotarjouksen 9 päivänä kesäkuuta 2003. Se on pidentänyt tarjouksen voimassaoloaikaa useaan otteeseen. Tarjous kattaa myös loput osakkeet, jotka PeopleSoft laski liikkeeseen rahoittaakseen JD Edwardsin hankinnan. PeopleSoft vastustaa tarjousta eikä myöskään sen hallitus tue sitä.

III **MERKITYKSELLISET MARKKINAT**

Edistykselliset henkilöstö- ja taloushallintoratkaisut tai -ohjelmistot (HR ja FMS)

(8) Oracle ja PeopleSoft toimivat yrityssovellusten (enterprise application software, EAS) myyjinä. Yrityssovellukset tukevat tärkeimpiä liiketoimintoja, joita tarvitaan koko yrityksen tai sen sivukonttoreiden tasolla tehokkaaseen yrityshallintoon, kuten yritysrahoituksen hallinnointiin, yrityksen myynti- ja markkinointitoimintojen automatisointiin tai yrityshankkeisiin liittyvään resurssijohtamiseen. Kaupallisesti standardituotteina (nk. COTS-tuotteina) saatavilla olevia yrityssovelluksia kutsutaan pakettiohjelmistoiksi niiden erottamiseksi asiakaskohtaisista ohjelmistoista, joita käytetään samoihin toimintoihin kuin pakettiohjelmistoja mutta jotka kehitetään yrityksen sisällä tai ulkopuolisten konsulttien avulla.

(9) Alan edustajat jakavat yrityssovellukset yleensä ryhmiin siten, että samaan ryhmään kuuluvien sovellusten toiminnot vastaavat suurin piirtein toisiaan. Tämän liiketoimen kannalta merkityksellisiä ryhmiä ovat taloushallintojärjestelmät (financial management systems, FMS-järjestelmät) ja henkilöstöhallinto (human resources, HR), joista käytetään usein yhteisnimitystä toiminnanohjausjärjestelmät (enterprise resource planning, ERP). Taloushallintojärjestelmät liittyvät tyypillisesti kirjanpitoon (tilisaamiset, velat ja pääkirja), suunnitteluun ja budjetointiin, raportointiin, ajan- ja kulujenhallintaan ja toimitusketjuihin. Henkilöstöhallintojärjestelmät puolestaan liittyvät henkilötietoihin, palkanlaskuun ja etuuksiin. Muita yrityssovelluksia ovat asiakkuuden hallintaan (customer relationship management, CRM) ja toimitusketjun hallintaan (supply chain management, SCM) liittyvät ohjelmistot.

(10) Komissio on todennut, että tarkasteltavana olevan liiketoimen arvioinnin kannalta *merkitykselliset markkinat* ovat edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistosovellusten markkinat. Koska kyseiset sovellukset eivät ole ostajan kannalta keskenään korvaavia tuotteita, komissio katsoo niiden kuuluvan eri markkinoille. Edistykselliset talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistosovellukset on suunniteltu suurten monitoimipaikkaisten yritysten tarpeisiin. Kyseiset yritykset tarvitsevat erityisen korkealaatuisia ohjelmistoja ja oheispalveluita ja asettavat tiukkoja vaatimuksia muun muassa ohjelmistojen laajennettavuudelle, konfiguroitavuudelle, ajantasaisuudelle, hinnoittelulle, luotettavuudelle ja laadulle sekä myyjän tuotemerkin tunnettuudelle.

(11) Markkinatutkimuksen mukaan edistykselliset talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistot eroavat ominaisuuksiltaan keskihintaisista tuotteista. Edistykselliset ohjelmistoratkaisut ovat yleensä monimutkaisempia, monitoiminnallisempia, laajempaa käyttäjäjoukkoa palvelevia (sekä käyttäjien kokonaismäärän että ohjelmistoa samanaikaisesti käyttävien lukumäärän osalta) ja huomattavasti (2–5 kertaa) kalliimpia sekä aiheuttavat suuremmat käyttöönottokustannukset kuin keskihintaiset ohjelmistot. Edistykselliset talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistot tarjoavat kattavampia horisontaalisia ja vertikaalisia toimintoja. Koska edistyksellisten ohjelmistojen on palveltava erittäin suuria käyttäjäryhmiä (esimerkiksi 30 000 työntekijää käyttää samanaikaisesti työntekijöiden online-itsepalveluportaaleita) ja käsiteltävä suuria tapahtumamääriä, niiden laajennettavuuden on oltava erittäin hyvä. Keskihintaisten tuotteiden käyttö rajoittuu yleensä muutamaan sataan käyttäjään. Edistyksellisillä talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistoilla voidaan palvella suurten yritysten monitasoisia organisaatiorakenteita. Suurissa monitasoisissa organisaatioissa saman tehtävän hoitamiseen osallistuu yleensä monia eri osastoja, kun taas keskisuurissa ja pienissä yrityksissä tehtävien hoito on yhden tai muutaman henkilön vastuulla.

(12) Edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistojen on noudatettava tärkeimpien talousalueiden ja lainkäyttöalueiden oikeudellisia vaatimuksia ja kirjanpitosääntöjä (esimerkiksi US-GAAP, IAS ja muut kansalliset järjestelmät). Suurten monitoimipaikkaisten yritysten käyttämien ratkaisujen onkin palveltava samanaikaisesti tai lähes reaaliaikaisesti useita eri alueita ja valuuttoja. Kyseisten ratkaisujen on vähintäänkin tarjottava suurille yrityksille järjestelmät, joilla näitä eroja voidaan hallinnoida mahdollisimman vaivattomasti. Suurten yritysten käyttämien sovellusten on lisäksi palveltava samanaikaisesti ja joskus jopa yhdessä sijaintipaikassa käyttäjiä monella eri kielellä, toisinaan myös japaniksi ja kiinaksi. Keskihintaiset ratkaisut on yleensä optimoitu käytettäviksi tietyllä talousalueella, minkä seurauksena ne tarjoavat tavallisesti huomattavasti vähemmän kielen ja maantieteellisen alueen perusteella eriytettyjä vaihtoehtoja.

(13) Edistyksellisille talous- ja henkilöstöhallintoratkaisuille ominainen ja keskihintaisiin ratkaisuihin sekä niitä käyttävien asiakkaiden tarpeisiin verrattuna erittäin korkeatasoinen tuotehuolto ja -tuki on suurelle monitoimipaikkaiselle yritykselle ratkaiseva valintakriteeri. Monitasoisissa yritysjärjestelmissä on otettava huomioon se, että monikansalliset yritykset tarvitsevat tuki- ja huoltopalveluita 24 tuntia vuorokaudessa ja kaikkina viikonpäivinä. Keskihintaisia tuotteita tarjoavien yritysten tapauksessa niiden ulkomailla sijaitsevat pienemmät myyntikonttorit tai jakelijat on linkitetty Yhdysvalloissa tai Euroopassa sijaitsevaan päätoimipisteeseen.

(14) Edistyksellisten ratkaisujen perusarkkitehtuuri eroaa ratkaisevasti keskihintaisten tuotteiden arkkitehtuurista. Edistyksellisiltä yrityssovellusratkaisuilta vaadittavaan tehokkuustasoon päästään usein vain käyttämällä monitasoarkkitehtuuria.

(15) Keskihintaisten ratkaisujen käyttöliittymät, nk. API-liittymät (sovellusrajapinnat) ovat yleensä yksinkertaisemmat, mikä helpottaa niiden integroimista muihin keskihintaisiin ohjelmistoihin ja suppeampiin ratkaisuihin mutta jättää toisaalta vain vähän liikkumavaraa ohjelmistojen toimintojen laajentamiselle. Edistyksellisten ohjelmistojen API-liittymät ovat usein monimutkaisia ja omistusoikeudellisia, mikä mahdollistaa niiden kokonaisvaltaisen ja monitasoisen integroimisen muihin laaja-alaisiin ohjelmistoratkaisuihin, lisätoimintojen lisäämisen ratkaisuihin niiden mukauttamiseksi ja useamman yleisen ohjelmointikielen käytön.

(16) Komissio havaitsi tutkimuksissaan myös, että nk. best-of-breed-toimintamalliin perustuvat huipputason sovellusohjelmistot, henkilöstöhallinto-ohjelmistojen ulkoistamispalvelut, järjestelmäintegrointipalvelut ja asiakkaalle jo asennetut ohjelmistot eivät luo kilpailupainetta, joka rajoittaisi mahdollisuuksia tehdä edistyksellisten ohjelmistojen hintoihin pieni mutta pysyvä korotus. Mainitut tuotteet ja palvelut eivät sen vuoksi kuulu merkityksellisille markkinoille.

Suuret monitoimipaikkaiset yritysasiakkaat

(17) Edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallintoratkaisujen tyypillisiä ostajia ovat monitoimipaikkaiset organisaatiot/yritykset, joiden toiminnalliset tarpeet ja tuotteiden käyttöominaisuuksiin kohdistuvat odotukset ovat erittäin suuret ja jotka edellyttävät, että oheispalvelut ovat saatavilla nopeasti ja jatkuvasti.

(18) Komissio on sen vuoksi päätellyt, että suurille monitoimipaikkaisille yrityksille suunnatut edistykselliset talous- ja henkilöstöhallintoratkaisut kuuluvat erillisille tuotemarkkinoille.

Edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistojen myyjät

(19) Komissio selvitti myös, mitkä yritykset toimivat edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistojen myyjinä. Kyseiset toimittajat saavat aikaan yhdistyneisiin Oracleen ja PeopleSoftiin kohdistuvaa kilpailupainetta merkityksellisillä markkinoilla.

(20) Komissio selvitti markkinoilla toimivat toimittajat tarkastelemalla tarjouksia, joita nämä ovat tehneet asiakkaille eli suurille monitoimipaikkaisille yrityksille, jotka tarvitsevat monimutkaisia toimintoja tarjoavia talous- ja henkilöstöhallintosovelluksia. Asiakkaiden eli suurten monitoimipaikkaisten yritysten tarpeet täyttävien sovellusohjelmien käyttäjien ja keskihintaisten sovellusten käyttäjien välillä on kuitenkin vaikea tehdä selvää eroa sen perusteella, kuinka monimutkaisia toimintoja ne tarvitsevat. Komissio käytti tutkimuksessaan tiettyjä parametreja kuvaillakseen asiakkaita ja kyseisiä sovellusohjelmia koskevia liiketoimia.

(21) Komissio arvioi 1 miljoonan euron nettolisenssiarvon ensimmäiseksi suurten organisaatioiden vaatimusten monimutkaisuuden kuvaamiseen soveltuvaksi parametriksi. Kyseinen arvo näyttäisi olevan ensimmäinen osoitus siitä, että tarjoukset koskevat suurten monitoimipaikkaisten yritysten ostamia edistyksellisiä ratkaisuja. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kyseistä arvoa alhaisemmat yksittäiset tarjoukset eivät voisi koskea edistyksellisiä talous- ja henkilöstöhallintoratkaisuja. Yli miljoonan euron arvoisten lisenssien tapauksessa voidaan kuitenkin perustellusti olettaa, että tarjouskilpailun voittanut yritys, joka on tehnyt kyseisen määrän ylittävän tarjouksen talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistoista, voidaan katsoa tällaisten edistyksellisten ratkaisujen toimittajaksi. Komissio otti toiseksi parametriksi suurten monitoimipaikkaisten asiakasyritysten määritelmän. Markkinatutkimuksen mukaan 10 000:ta työntekijää ja miljardin euron tuloja voidaan pitää sopivana parametrina suurten monitoimipaikkaisten yritysten alustavassa luokittelussa. Komissio päättelee, että täydentäviä parametreja voidaan käyttää tarjousten alustavassa luokittelussa sen arvioimiseksi, koskevatko ne suurille monitoimipaikkaisille yrityksille suunnattuja edistyksellisiä ohjelmistoja.

(22) Komissio analysoi kyseisten parametrien perusteella tarjouskilpailut, joihin yrityssovellusten myyjät osallistuivat vuosina 2001 ja 2002, ja tarjoukset, jotka Oracle liitti komission tietopyyntöön suullisen kuulemisen jälkeen antamaansa vastaukseen. Komissio analysoi lisäksi Yhdysvalloissa järjestetystä oikeudenkäynnistä peräisin olevat tarjousasiakirjat saadakseen selville yritykset, jotka toimittavat kyseisiä sovellusohjelmia.

(23) Komissio päätteli mainittujen todisteiden perusteella, että Oracle, PeopleSoft ja SAP ovat kolme tärkeintä yritystä suurille monitoimipaikkaisille yrityksille suunnattujen edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistojen markkinoilla. Kukin näistä yrityksistä teki kahden vuoden aikana vähintään 50–100 tarjousta, jotka olivat parametrien mukaisia ja koskivat sen vuoksi suurille monitoimipaikkaisille yrityksille (eli yrityksille, joissa on yli 10 000 työntekijää ja joiden tulot ovat yli miljardi euroa) suunnattuja edistyksellisiä ohjelmistoja. Komission hallussa olevien tietojen ja Oraclen lausuntojen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että myös muut yritykset voittivat toisinaan tarjouskilpailuita, jotka koskivat suurille monitoimipaikkaisille yrityksille suunnattuja talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistoja. Muut edistyksellisten ohjelmistojen myyjät ovat Lawson, Intentia, IFS, QAD ja Microsoft. Vaikka kyseiset myyjät voittivat vain harvoja tarjouskilpailuja, ne sijoittuivat toiseksi monissa edistyksellisiä ohjelmistoja koskevissa tarjouskilpailuissa tai osallistuivat tarjouskilpailuihin, joihin osallistuvista tarjouksista monen lisenssiarvo oli yli miljoona euroa.

(24) Komissio toteutti lisäksi Oraclen tarjouksista toimittamien tietojen ja Yhdysvalloissa järjestetystä oikeudenkäynnistä peräisin olevien tietojen perusteella ekonometrisen analyysin selvittääkseen, voitiinko Oraclen tarjouskilpailukäyttäytymisessä havaita eroja riippuen siitä, ketkä olivat sen kilpailijoita viimeisellä tarjouskilpailukierroksella. Jos Oraclen havaittaisiin tarjonneen todennäköisemmin aggressiivisia alennuksia, kun joko SAP tai PeopleSoft olivat mukana viimeisellä tarjouskilpailukierroksella, kuin kilpaillessaan muiden yritysten kanssa, sitä voitaisiin pitää epäsuorana todisteena siitä, että kilpailua käydään pääasiassa kolmen suurimman ohjelmistotoimittajan kesken ja että Oracle, SAP ja PeopleSoft ovat ainoat yritykset, jotka myyvät suurille monitoimipaikkaisille yrityksille suunnattuja talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistoja. Analyysin tärkein havainto oli, että Oraclen käyttäytymisessä ei ollut merkittäviä eroja riippuen siitä, kilpailiko se SAP:n ja PeopleSoftin vai muiden tarjoajien kanssa. Tämä piti paikkansa myös silloin, kun tarkastelu rajattiin suuriin liiketoimiin.

(25) Komissio analysoi myös Lawsonin, Intentian, IFS:n, QAD:n ja Microsoftin kykyä tarjota talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistoja ja niiden ohjelmistotarjonnan laajuutta. Komissio päätteli erityisesti Yhdysvalloissa järjestetystä oikeudenkäynnistä peräisin olevien todisteiden perusteella, että vaikka kyseisten myyjien tuotetarjontaan liittyi rajoituksia verrattuna Oraclen, PeopleSoftin ja SAP:n edistyksellisten ohjelmistojen tarjontaan, kullakin niistä oli monia suuriksi monitoimipaikkaisiksi yrityksiksi luokiteltavia talous- ja henkilöstöhallintoasiakkaita. Kyseiset myyjät kykenevät mahdollisesti toimittamaan suurten yritysten vaatimusten mukaisia ohjelmistoja ainakin oman erikoisalansa osalta.

(26) Merkitykselliset tuotemarkkinat ovat sen vuoksi suurille monitoimipaikkaisille yrityksille suunnattujen edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallintoratkaisujen markkinat. Markkinoiden tärkeimmät yritykset ovat SAP, Oracle ja PeopleSoft. Komissio on kuitenkin päätellyt, että monet muut myyjät voivat kohdistaa kilpailupainetta Oracleen, PeopleSoftiin ja SAP:hen ainakin omalla toimialallaan, minkä vuoksi niitä ei voida sulkea näiden edistyksellisten sovellusten myyntimarkkinoiden ulkopuolelle. Tätä liiketointa tarkasteltaessa Lawson, Intentia, IFS ja Microsoft on katsottava edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallintosovellusten myyjiksi ja QAD yksinomaan edistyksellisten taloushallintoratkaisujen myyjäksi.

Keskihintaiset talous- ja henkilöstöhallintoratkaisut tai -ohjelmistot

(27) Komissio havaitsi viitteitä siitä, että keskisuurille yrityksille (joiden vuositulot ovat vähintään noin 30 miljoonaa euroa ja enintään miljardi euroa) suunnatut sovellusohjelmat kuuluvat eri markkinoille kuin edistykselliset talous- ja henkilöstöhallintoratkaisut ja mahdollisesti myös eri markkinoille kuin pienille yrityksille (joiden tulot ovat alle 30 miljoonaa euroa) suunnatut sovellukset. Keskisuurten yritysten tarpeisiin mukautetut sovellukset ovat yleensä käyttövalmiita valmisratkaisuja (out-of-the box), jotka tarjoavat rajallisen määrän toimintoja ja jotka voidaan konfiguroida yritysten erityistarpeisiin vain rajallisessa määrin. Myös keskihintaisten ohjelmistojen markkinoilla voidaan erottaa erilliset talous- ja henkilöstöhallintoratkaisujen markkinat, sillä keskisuurille yrityksille suunnatut toiminnot eivät ole kysyntäpuolen kannalta keskenään korvaavia eivätkä korvattavissa myöskään muilla asiakkuuden ja toimitusketjun hallintaan liittyvillä toiminnoilla. Komissio on lisäksi havainnut viitteitä siitä, että pienille yrityksille suunnatut sovellusohjelmat kattavat vain organisaatiorakenteeltaan yhtenäisten yritysten perustarpeet.

(28) Keskihintaisten talous- ja henkilöstöhallintoratkaisujen ja pienille yrityksille suunnattujen ohjelmistojen tuotemarkkinoiden tarkka määritelmä voidaan joka tapauksessa jättää avoimeksi, sillä liiketoimi ei aiheuta kilpailuongelmia tarkasteltiinpa sitä minkä markkinamääritelmän perusteella tahansa.

Merkityksellisten markkinoiden maantieteellinen ulottuvuus

(29) Markkinatutkimuksesta saatiin selviä viitteitä siitä, että suurille monitoimipaikkaisille yrityksille suunnattujen edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallintoratkaisujen maantieteelliset markkinat ovat maailmanlaajuiset. Useimmat asiakkaat vertailevat Euroopan talousalueella, Yhdysvalloissa ja muualla maailmassa sijaitsevien myyjien yrityssovelluksista tekemiä tarjouksia kiinnittämättä huomiota maantieteelliseen alueeseen, josta yritys on lähtöisin. Komissio tutki myös Oraclen toimittamien tarjouskilpailutietojen perusteella suullisen kuulemisen jälkeen, oliko Oraclen käyttäytymisessä eroja tarjouksen tekijän sijainnista riippuen. Kyseisistä tiedoista ei saatu näyttöä siitä, että Euroopan talousalueella tarjottu keskimääräinen alennus eroaisi Yhdysvalloissa tai muualla maailmassa tarjotuista alennuksista. Komissio on sen vuoksi päätellyt, että edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallintoratkaisujen markkinat ovat maailmanlaajuiset.

(30) Keskihintaisten talous- ja henkilöstöhallintoratkaisujen maantieteelliset markkinat saattavat rajoittua Euroopan talousalueeseen. Täsmällinen rajaus voidaan kuitenkin jättää avoimeksi.

IV ARVIOINTI

A. Markkinaosuudet

(31) Merkityksellisillä markkinoilla toimivien yritysten markkinaosuuksien laskenta on osoittautunut erityisen vaikeaksi tehtäväksi, sillä yleisesti saatavilla olevissa alakohtaisissa tutkimuksissa ja osapuolten toimittamissa tiedoissa ei esitetä markkinasegmenteittäin (kalliiden ja keskihintaisten tuotteiden markkinat) esitettyä myyjien tulojakaumaa eivätkä myyjät yleensä luokittele asiakkaitaan tulojen tai työntekijöiden määrän perusteella. Komissio on sen vuoksi pyrkinyt määrittämään myyjien markkinavoiman toimialaraporteissa ilmoitettujen kokonaistulojen perusteella riippumatta siitä, ovatko tulot kertyneet kalliiden vai keskihintaisten tuotteiden markkinoilla. Markkinaosuudet esitetään seuraavassa taulukossa:

(%)

Maailmanlaajuiset kokonaislisenssitulot vuonna 2002	Taloushallinto	Henkilöstöhallinto
Oracle	16	13,5
PeopleSoft	9	30
JD Edwards	3	2,5
Oracle/PeopleSoft/JD Edwards yhteensä	28	46
SAP	51	40
Lawson	4	9
Intentia	1,5	1,5
IFS	0,5	1
QAD	1	—
Microsoft MBS	14	2,5

Lähde: Gartner, ERP Market Experiences Further Decline: Market Statistics, 2002 (julkaistu vuonna 2003).

(32) Koska markkinaosuuksien merkitys tarkasteltavana olevien markkinoiden kannalta on vähäinen, komissio käytti niitä vain osoituksena eri myyjien suhteellisesta markkinavoimasta. Markkinaosuuksien mukaan Oracle, PeopleSoft (JD Edwards mukaan luettuna) ja SAP ovat suurimmat yritykset sekä talous- että henkilöstöhallintosovellusten markkinoilla. Muiden yritysten markkinaosuuksien arvioidaan olevan 10–15 prosenttia. SAP:n markkinaosuus taloushallintosovellusten markkinoilla on suurempi kuin Oraclen/PeopleSoftin yhdistetty markkinaosuus. Oracle/PeopleSoft hallitsevat kuitenkin yhdistetyn markkinaosuutensa perusteella henkilöstöhallintomarkkinoita.

B. Tehokasta kilpailua olennaisesti haittaavan määräävän aseman luominen

Edistykselliset talous- ja henkilöstöhallintoratkaisut tai -ohjelmistot

1) Koordinoimattomat vaikutukset

(33) Komission väitetiedoksiannossa esille otetut huolenaiheet perustuivat osittain havaintoon, että markkinoille muodostuisi huomattava asiakasryhmä, joka voisi liiketoimen jälkeen käyttää vain yhtä toimittajaa. Huoli perustui markkinamääritelmään, jonka mukaan markkinoilla toimisi sulautuman jälkeen vain kaksi yritystä: Oracle ja SAP. Ryhmä, jonka valinnanvaraa sulautuminen rajoittaa, koostuu muun muassa asiakkaista, jotka eivät kykene hankkimaan toista kahdesta tarpeitansa vastaavasta tuotteesta, asiakkaista, jotka haluavat mieluummin käyttää ohjelmistoaan muussa kuin Oraclen toimittamassa tietokannassa ([1]), asiakkaista, jotka haluaisivat katkaista asiakassuhteensa jompaankumpaan yritykseen, asiakkaista, jotka haluaisivat mieluummin ostaa talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistonsa kahdelta eri toimittajalta välttääkseen riippuvuuden yhdestä toimittajasta, ja asiakkaista, jotka eivät halua hankkia sekä ohjelmisto- että tietokantalisenssiä samalta toimittajalta.

(34) Markkinamääritelmää koskevien päätelmien vuoksi komission on mahdotonta pitää kiinni alustavasta päätelmästään, jonka mukaan sulautuma poistaisi käytännössä valinnanvaran kyseiseltä asiakasryhmältä.

(35) Arvioidakseen, olisiko ilmoitetulla keskittymällä koordinoimattomia vaikutuksia, komissio toteutti regressioanalyyseja, joissa se käytti PeopleSoftilta saatuja tietoja, Oraclelta saatuja Euroopan komissiota varten kerättyjä tietoja ja Yhdysvalloissa järjestetystä oikeudenkäynnistä peräisin olevia Oraclelta saatuja tietoja. Tarkoituksena oli tutkia, missä määrin kilpailuolosuhteet, joissa tarjous tehtiin (mitattuina viimeiselle tarjouskilpailukierrokselle osallistuneiden tarjoajien lukumäärän perusteella), vaikuttivat kyseisen myyjän (ts. PeopleSoft PeopleSoftia koskevien tietojen osalta ja Oracle Oraclea koskevien tietojen osalta) tarjoamiin alennuksiin.

([1]) Oraclen yrityssovellusratkaisu on yhteensopiva vain Oraclen tietokannan kanssa, kun taas PeopleSoftin ja SAP:n ohjelmistot ovat yhteensopivia Oraclen tietokannan lisäksi myös muiden tietokantojen kanssa.

(36) Komissio totesi, että kaupan koon ja tarjotun alennuksen välillä oli yleensä erittäin vahva yhteys. Kaupat, joissa oli kyse erittäin korkeista listahinnoista, houkuttelivat tarjoamaan myös erittäin suuria alennuksia. Komissio totesi myös, että regressioanalyyseissa, joissa kaupan koon ja alennuksen välistä yhteyttä ei otettu riittävän laajasti huomioon, kilpailijoilla näytti olevan vaikutusta alennusten myöntämiskäytäntöön. Väitetiedoksiannossa mainittu alustava toteamus perustui juuri tällaiseen regressioanalyysiin. Kun kaupan koko otettiin huomioon, lopullisten tarjoajien lukumäärä ei enää vaikuttanut samassa määrin.

(37) Havainto, jonka mukaan tarjouskilpailuun osallistuvien kilpailijoiden lukumäärä ja henkilöllisyys eivät näytä vaikuttavan yrityksen käyttäytymiseen, ei sinänsä todista, etteikö sulautuma vaikuttaisi haitallisesti asiakkaisiin. Se, ettei tällainen vaikutus ilmene tarjouskilpailua koskevista tiedoista, voi johtua monista syistä. Näyttää siltä, ettei saatavilla olevien tietojen perusteella voida tehdä lopullisia päätelmiä siitä, mikä näistä syistä on tämän asian kannalta merkityksellisin. Komission ei kuitenkaan välttämättä ole tarpeen tehdä päätelmiä tästä kysymyksestä, sillä on selvää, että koska kilpailulla ei ollut tuntuvaa vaikutusta Oraclen käyttäytymiseen, tarjouskilpailua koskevia tietoja ei voida käyttää ratkaisevana todisteena sulautuman kilpailunvastaisista vaikutuksista.

2) Koordinoidut vaikutukset

(38) Komission väitetiedoksiannossa esille otetut huolenaiheet perustuivat myös toteamukseen, että markkinoille jäljelle jäävät kaksi yritystä voivat hillitä kilpailua koordinoimattomien vaikutusten lisäksi myös koordinoimalla kilpailukäyttäytymistään. Koordinointia koskeva teoria perustui markkinamääritelmään, jonka mukaan markkinoilla toimisi sulautumisen jälkeen vain kaksi yritystä, Oracle ja SAP, ja erityisesti siihen, että Oraclen/PeopleSoftin ja SAP:n markkinaosuudet olivat symmetriset. Yritysten toiminnalla oli myös yhteiset kannustimet, sillä SAP on ylivoimaisesti tärkein Oraclen tietokantojen jälleenmyyjä. Komissio katsoi yhteisten toimintatapojen käyttöönoton merkiksi asiakkaiden jakamisen duopolitilanteessa, hintakilpailun heikentämisen ja yhteisen sopimuksen hidastaa lisätoimintojen kehittämistä ja tuotteiden parantamista.

(39) Markkinamääritelmää koskevien päätelmien vuoksi komissio ei voi päätellä, että Oracle/PeopleSoft ja SAP saisivat yhteisen määräävän aseman sulautuman koordinoitujen vaikutusten perusteella.

(40) On vaikea väittää, että Oracle/PeopleSoft ja SAP pääsisivät yhteisymmärrykseen edellä kuvailluista muuttujista markkinoilla, joilla myös Lawson, Intentia, IFS, QAD ja Microsoft toimivat edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallintosovellusten myyjinä. Varsinkaan asiakkaiden jakamiseen ei ole mahdollisuuksia kyseisiä ohjelmistoja myyvien yritysten suurehkon määrän vuoksi. Myyjien suurehko määrä vähentää myös markkinoiden avoimuutta, mikä vaikeuttaisi vastatoimien toteuttamista. Myöskään yritysten markkinaosuudet eivät ole yhtä suuret. Muilla myyjillä kuin Oraclella, PeopleSoftilla ja SAP:lla on huomattavasti pienemmät markkinaosuudet merkityksellisillä markkinoilla. Niillä ei ole samankaltaisia rakenteellisia yhteyksiä kuin SAP:lla ja Oraclella tietokantojen alalla. Lawsonin toiminta Oraclen tietokantojen jälleenmyyjänä on erittäin vähäistä verrattuna SAP:hen. Microsoft puolestaan käyttää joka tapauksessa toiminnanohjaustuotteitaan (ERP) omissa tietokannoissaan.

(41) Komissio ei myöskään voi päätellä, että sulautuma johtaisi vain Oraclen/PeopleSoftin ja SAP:n toiminnan koordinointiin. Muut markkinamääritelmää koskevassa kohdassa mainitut myyjät (Lawson, Intentia, IFS, QAD ja Microsoft) vaikuttavat myös sopivilta koordinointikandidaateilta, sillä komission keräämät tiedot ja Oraclen suullisen kuulemisen jälkeen (viimeksi 27 päivänä syyskuuta 2004) toimittamat tiedot osoittavat kyseisten myyjien voittaneen ohjelmistoja koskevia tarjouskilpailuja merkityksellisillä markkinoilla. Oraclen/PeopleSoftin ja SAP:n kilpailukäyttäytymisen pitkäaikainen koordinointi ei sen vuoksi olisi mahdollista.

Keskihintaiset talous- ja henkilöstöhallintoratkaisut tai -ohjelmistot

(42) Keskihintaisten talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistojen markkinoilla toimivien yritysten määrä on huomattavasti suurempi kuin edistyksellisten ratkaisujen markkinoilla. Keskisuurille yrityksille suunnattuja ohjelmistoja toimittavat Oracle, PeopleSoft, SAP, Lawson, Intentia, IFS, QAD, Microsoft MBS, Sage, SSA Baan, Unit4 Agresso (sekä talous- että henkilöstöhallinto-ohjelmistot), Hyperion, Systems Union tai "Sun Systems" (vain taloushallinto-ohjelmistot), Kronos, Ultimate, Midland, Meta4 ja Rebus (vain henkilöstöhallinto-ohjelmistot). Keskihintaisten sovellusten markkinaosuustietoja ei ole saatavilla. Vuonna 2002 kertyneet kokonaistulot (jotka perustuvat analyytikkojen laatimiin selvityksiin) osoittavat kuitenkin, että SAP oli maailmanlaajuisesti tarkasteltuna jälleen taloushallinto-ohjelmistojen markkinoiden vahvin yritys ja Oracle/PeopleSoft toiseksi vahvin. Muita vahvoja yrityksiä olivat Sage, Microsoft MBS, Hyperion, Systems Union ja Lawson. Keskihintaisten henkilöstöhallintoratkaisujen markkinoiden suurin yritys oli Oracle/PeopleSoft ja toiseksi suurin SAP. Muita vahvoja henkilöstöhallintoratkaisujen toimittajia olivat Kronos, Lawson, Sage ja Microsoft MBS.

(43) Euroopan tasolla liiketoimen vaikutukset ovat analyytikkojen vuoden 2002 kokonaistuloista Euroopan osalta antamien selvitysten perusteella vielä vähemmän huolestuttavia. SAP:lla on sekä talous- että henkilöstöhallintosovellusten markkinoilla vahvempi asema Euroopassa kuin maailmanlaajuisilla markkinoilla. Oraclen/PeopleSoftin asema Euroopan markkinoilla on sen sijaan heikompi. Myös monet muut myyjät kohdistavat sulautuviin yrityksiin kilpailupainetta keskihintaisten ohjelmistojen markkinoilla Euroopassa.

(44) Koska Oraclen/PeopleSoftin markkinavoima keskisuurille yrityksille suunnattujen ja lähinnä niiden ostamien talous- ja henkilöstöhallintosovellusten markkinoilla on vähäinen ja kyseisillä markkinoilla toimii myös lukuisia muita yrityksiä, voidaan sulkea pois se mahdollisuus, että liiketoimi aiheuttaisi kilpailuongelmia keskihintaisten talous- ja henkilöstöhallintosovellusten markkinoilla. Täsmällisellä markkinamääritelmällä ei ole vaikutusta tähän päätelmään.

V **PÄÄTELMÄ**

(45) Komissio päättelee, että ehdotettu keskittymä ei loisi eikä vahvistaisi yhden yrityksen eikä yhteistä määräävää asemaa edistyksellisten talous- ja henkilöstöhallintoratkaisujen eikä keskihintaisten talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmistojen markkinoilla. Komissio katsoo tämän vuoksi, että keskittymä soveltuu yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan sulautuma-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan 2 kohdan sekä ETA-sopimuksen 57 artiklan nojalla.